

Paradoxal stämbandsrörlighet (VCD, EILO) Logopediska riktlinjer

Bakgrund

Paradoxal stämbandsrörlighet, även benämnt Vocal cord dysfunction (VCD) alternativt Exercise Induced Laryngeal Obstruction (EILO) är ett tillstånd där personen, ofta i samband med fysisk aktivitet, upplever en plötslig andnöd som snabbt klingar av vid vila. Vid svårare fall kan andnöden även utlösas av andra faktorer, såsom emotionell stress. Andnöden uppstår på grund av spänningar i halsmuskulaturen vilket gör att stämbanden förs samman vid andning, istället för att stå isär, och skapar då ett tillfälligt stopp i luftflödet. Då spänningen löses upp återgår andningen till det normala. Alla kan drabbas av VCD, men idrottande flickor i åldrarna 14-17 år är överrepresenterade. Ofta, men inte alltid, handlar det om högrepresterande personer med höga krav på sig själva.

Remiss

Patienten ska först undersökas av ÖNH-läkare för att utesluta anatomisk bakomliggande orsak och kan sedan remitteras till logoped för behandling.

Indikationer för utredning och behandling hos logoped

Andnöd i samband med fysisk ansträngning eller andra utlösande faktorer, som inte beror på astma eller annan sjukdom i luftvägarna.

Logopedisk utredning och behandling

Logopeden tar en utförlig anamnes kring patientens livssituation och besvär, informerar om andning och grundläggande anatomi, lär ut andningsteknik vid vila, tal och ansträngning samt strategier att ta till i den akuta situationen. Detta sker vanligtvis vid totalt två-tre besök hos logopeden, med kontakt för uppföljning efter tre månader.

Kontakt med fysioterapeut kan förmedlas vid behov, efter inledande logopedkontakt, vanligen då patienten behöver stöd i att tillämpa andningsstrategier i den akuta situationen.

Mål

- Att andningsbesvären minskar i frekvens eller försvinner helt
- Att personen blir medveten om andning vid vila, tal och fysisk ansträngning och stresspåslag, samt lär sig en god andningsteknik för dessa tillfällen.
- Att personen ska hitta strategier att ta till i den akuta situationen
- Att personen blir medveten om vad som bidrar till hög anspänning och vad som kan utlösa de akuta besvären

Referenser

1. Björck, G, Bergström, H, Nygren, U & Hedin, G. (2006, november). Vocal Cord Dysfunction – differentialdiagnos till astma. *Läkartidningen* 48(103).
http://www.lakartidningen.se/OldWebArticlePdf/5/5563/LKT0648s3832_3836.pdf
2. Brugman, S.M & Newman, K. (1993). Vocal Cord Dysfunction. *National Jewish Medical and Research* 11(5).
3. Dunn et al (2015) Vocal cord dysfunction: a review, *Asthma Research and Practice* 1:9
4. Moberg, M & Thulin, I (2011). Logopediskt och foniatriskt omhändertagande vid ansträngningsutlöst andningsfunktionsstörning (Magisteruppsats). <https://lup.lub.lu.se/student-papers/search/publication/2862310>
5. Newsham, Klaben, Miller, Saunders:”Paradoxical Vocal-Cord Dysfunction: Management in Athletes” *Journal of Athletic Training*, 2002(3).
6. Sullivan, M.D, Heywood, B.M & Beukelman, D.R (2001). A Treatment for Vocal Cord Dysfunction in Female Athletes: An Outcome Study. *The Laryngoscope* 111, October, 1751-1755.